

maja i ja i maja

sreten ugrišić

SADRŽAJ

Maja koju svi pozajemo srećom ne postoje. Slikovnice lažu. Prava Maja živi u Amsterdamu. Tata i mama su često odsutni. Maja i Miša igraju se nekih nesvakidašnjih igara [PRVI DEO, str. 1–6]. Kad je samo majka na putu Majin otac – bivši šesdesetosmaš [DRUGI DEO, str. 7–12], a sada yuppie-narkoman – uveće dolazi u njenu sobu i zlostavlja je [TREĆI DEO, str. 13–17]. A Majina mama tako često nije kod kuće [ČETVRTI DEO, str. 18–19]. Zato Maja raste sama brinući o sebi. Ni Majini roditelji, a ni ona sama, ne mogu znati kako će se okončati njen detinjstvo. Tog leta Maja je otputovala avionom na more u Jugoslaviju [PETI DEO, str. 19–23]. Na letovnju, Maja je noć uzbudljivija od dana. Uz blagorodnu pomoć Meseca i Jadrana prvi put dobija menstruaciju [ŠESTI DEO, str. 24–28]. Ali devojčica na postaje žena, nego sirena. To je prvi oblik njenog isčešća. Jer Maja je – ma koliko nam bila bliska – nedostizna [SEDMI DEO, str. 29]. Ipak, pred kraj uzbudljivog letnjeg odmora ona usred noći sreće nepoznatog dečaka [OSMI DEO, str. 30–38] i doživljava prva ljubavno iskustvo [DEVETI DEO, str. 39–51]. Njih dvoje, poneseni otkrivenjem osnovne životne tajne, kao da nestaju [DESETI DEO, str. 52–54]. Ovo iskustvo je toliko burno da ih spoznata čarolija telesnosti uzdiže do nestvornog, onosntranog, božanskog. Drama razdevanja Maju pretvara u neku vrstu dvopolne, svemoguće boginje [JEDANAESTI DEO, str. 55–66]. Najtačnije bi se mogla opisati kao savrsena, transcendentna zver svih zveri [DVANAESTI DEO, str. 67–71]. Ako je Nebo čudovište i privid – i ona je. Ovim fantastičnim preobražajem Maja stiče za odrasle neshvatljiva svojstva koja joj omogućavaju da kad poželi bude nevidljiva, da nesmetano prolazi kroz zidove, ili da se u velikom zoološkom vrtu oseća kao kod svoje kuće [TRINAESTI DEO, str. 72–76]. Majine noćne dogodovštine nastavljaju se [ČETRNAESTI DEO, str. 77] u snu, sledom novih neverovatnih preobražaja kroz koje prolazi slepo kao mesečar [PETNAESTI DEO, str. 78–87]. Budi se sačuvana od opasnosti, ali luda. Pohodi svoje roditelje koji ništa ne slute i ubija ih [SESNAESTI DEO, str. 88–93]. O Maji piše štampa svih meridiana i vremena [SEDAMNAESTI DEO, str. 94–95]. Posle nepotrebne istrage smeštaju je u vaspitno-popravni dom, gde pomaže drugoj zatočenoj deci pri bekstvu [OSAMNAESTI DEO, str. 96–102]. Ona sama ne beži. Jer neko ko ima moć da nesmetano prolazi kroz zidove nikada ničim ne može biti zarobljen [POSLEDNJI DEO, str. 103].

PRVI DEO

NEMIR

1.

Danas je tiše u Majinoj kući. Tata i mama su otputovali, svako svojim poslom, a vratiće se tek uveče.

I Miša je tu negde, možda u susednoj sobi, igra se.

Udobno si se smestila u očevu stolicu za ljuštanje i čitaš jednu od slikovnica o sebi. Priča počinje ovako:

»Majini roditelji nisu kod kuće.

O, kako vreme sporo prolazi!

I lutkama je dosadno. Žuća je zaspao u svojoj korpi. Čak i vrapci u dvorištu kao da su tužni kad mama i tata nisu kod kuće.

– Šta da radimo? – pita Miša koji se za- mišljenje naslonio na prozor.

– Hajde da iznenadimo mamu – rekla je Maja.

– Sjajno! Pospremićemo kuću...«

»Uh, kakva glupost! – pomisli prava Maja. Bacaš štivo na pod, pa odmah skočiš sa stolice – pritom ugazivši na slikovnicu – i podeš da tražiš Mišu.

2.

Maja nije znala da je Miša već pošao da traži nju. Moglo bi se reći da oboje kuću poznaju bolje nego sami sebe.

Maja je sa Mišom u kupatilu. O da, lako su se pronašli. Zaključali se.

3.

Zaključali ste se. Kad je ključ škljocnuo drugi put, pa i na onim drugim vratima drugi put – nesta senki, kupatilo bljesnuo kao da se posvetilo, kao da je sam Bog za trenutak spustio pogled, baš tu, na vas... Ili ti se ipak samo tako učinilo... Zastali. Pogledali ste se u oči: bili ste u pravu: uzalud se branite jedno od drugog.

Predali se. Ste se. Maja Miši? Miša Maji? Maja i Miša Miši i Maji? Eto to ste žezele da sazname. Možda ste hteli – mada ne znajući šta u stvari činite – da pobedite još i ono poslednje u sebi čime niste gospodarili, ono jedino što vam je još uvek izmicalo, ono jedino što još niste razumeli, ono jedino čime se još niste igrali...

4.

Tajni sporazum je Maji omogućavao da Mišu udari pedeset puta – slobodno, pesni-

com u rame – da bi posle on nju, kao za nadogradu, mogao da udari samo jednom. Ideja je bila Mišina. Maja nije htela odmah da prihvati to što joj je brat ponudio. Ali onda je ipak pristala: hej, pedeset puta, a on nju samo jednom!

5.

Ne kažu deca slučajno: ko se bije taj se voli – vas dvoje bi se često posvadali, pa bi se čak i potukli, onako, igrajući se, prenadraženom uobraziljom kroteći vlastiti nemir... Moć užajamne privrženosti sa igrom bi toliko naraslala da bi postala doslovno opasna.

6.

Miša je savio ruku u laktu i stegnuo mišice. Stade da naglas odbrojava primljene udarce: »Jedan... Dva... Tri... Miša je verovao u sopstveni glas.

Prostor oko njih blještalo je čistom, hladnom svetlošću. Prostor između njih nije ni postojao – pretvorio se u prostor u njima, ništa manje blještav.

»Pet... Šest... Sedam...« Isprava nije udarala jako. »Deset... Jedanaest...« Kao da je sve to neka šala. »Hajde, šta čekaš...« – rekao je Miša. Nije bilo šale. Maja je počela da tuče jače. »Četrnaest... Petnaest...« Pa svom snagom.

Nije to neka snaga, ali oko dvadeset Mišu je počelo ozbiljno da boli. Maja to primeti. Opet stane i predloži mu da prekinu. Gledajući tupo u pod Miša reče: »Samo ti nastavi.« Maja ga nevoljko posluša.

Miša je trpeo, misleći na onaj svoj udarac – jedan jedini, ali više nego dovoljan – kojim će bol ove igre biti višestruko naplaćen.

7.

Potpovrđiti nadmoć u igri bilo je koliko izvor najplemenitijeg uzbudenja toliko i razlog za sukob, strašan, beskompromisani...

Ti bi tada bila presrećna ako bi stigla da ga ogrebeš ili ga povučeš za kosu pre no što ti on ne zavrne ruke na ledima, ili dok ti tako bezdušno ne stegne vrat da ne možeš niti da dišeš niti da se pomeriš.

Ipak, vremenom su Miši lake, lažne pobede dosadile. Tako mu je i pala na pamet ova čudna trampa: pedeset za jedan.

8.

Kad je osetila da se u Miši skuplja bes, uplaši se. Kao da joj se odjednom smrzla moždina. Majina zenica se pretvori u crni kristal.

Tad njeni udarci postadoše toliko snažni i bolni da je Miša pomislio kako neće izdržati. Samo ga je uzdanje u osvetu odvraćalo do odustajanja. »Dvadeset osam... Dvadeset devet...« Maja kao da se branila od te užasne pretnje, od kazne koja ju je uskoro očekivala.

»Trideset tri... Trideset četiri...«

Oh, kad bi barbolelo mene umesto što boli Mišu – pomisljala je Maja, ali onda odmah terala takve misli – odjednom suviše – iz glave... »Četrdeset pet... Četrdeset šest... Mišino rame potpuno utrnu. »Četrdeset devet.« Onda dugo ništa.

»I pola... su...«

Neodlučnost. Maja zaustavlj dah. Miši se učini da je svo vreme zaustavila. Nije se usudio da podigne pogled ka njoj. A ona se nije usudivala da Mišu još jednom udari, poslednji put.

Miša je čekao. Maja je znala da je on sad mrzi. Ali znala je da tako mora biti.

9.

A kuća je bila prostrana, ispunjena čudnim i nepoznatim. Recimo sobe: nanizane jedna do druge kao perle na nevidenoj niski ideja lukastog arhitekte – jer iz prve sobe se u poslednju stizalo jedino tako što bi se prošlo kroz sve ostale... Vas dvoje kretali ste se kroz te sobe svečano, osećajući da se krećete kroz sebe. Nestankom roditelja zidovi spoljnje sveta prevarali su se u zidove unutarnjeg sveta. Kao da se božje rukavice izvrnu.

Bilo ko je mogao vam je biti otac, bilo ko majka – jer Maja i Miša su u stvari verovali da roditelji nisu potrebiti. A što ste verovali, to ste živelji. Bez.

Roditelji bi prosto nestajali: odlazili, ostavljali vas, prepustali vas samima sebi. Čak i kad su bili tu, u kući, sa Majom i Mišom, prisustvo roditelja bilo je nevažno – lako bi ih ste se rešavali, ne osećajući nikada da tim lišavanjem nešto gubitke, sigurni u sebe, znajući da ne grešite, samouvereni... Zamisliti da ih nema bilo je istinitije od njihovog stvarnog odsustva.

10.

Majin poslednji udarac bio je trajav. Nikakav. Maja je bila ili previše uznemirena, ili možda umorna. Umesto da misli na to kako da zada svoj najvažniji udarac, mislila je kako će odmah potom ona biti udarena. Ali možda Miša više nije mogao ništa da oseti.

Bojala se da će je taj pedeset prvi udarac razneti, ubiti. Otkinuto rame, beli zidovi kupatila isprskani krvlju, Mišin trijumf – likovanje kome nema kraja – Majin unezveren pogled, pa Majin oboren pogled, kao da priznaje Mišinu konačnu nadmoć – eto što je velikom brzinom prostrujalo njenom već sasvim uzburklom svešću.

Miša onda opruži svoju odrvenelu ruku, izgovarajući sporo: »A sad ja tebe.« Nije prepoznao sopstveni glas.

Pride Maji i savije joj levu ruku isto onako kao što je i njegova ruka do malopre bila saviđena. Kad su se Maja i Miša dotakli led njene moždine smrznju i njegovu. Oboje zadrhtaše. Žmarci nikako nisu hteli da se povuku...

Miša je spremao i nju i sebe. Ona ga je gledala pravo u oči, ali Miša nju ne. Odmakne se, najzad, pola koraka nazad i podigne pesnicu u visinu njenog ramena.

11.

I kupatilo je, kao i druge prostorije u kući, imalo dvoja vrata. Bilo je između dve sobe, tako da bi onaj ko želi da prede iz jedne u drugu morao da prode kroz kupatilo. Nikakav zaobilazni put — neki hodnik, recimo — nije postojao.

E, ali zato bi onaj ko ostane unutra osećao nesigurnost, nelagodnost... Čak i kad u kući nije bilo nikoga osim tebe i Miše, vi biste bili uvereni — ako bi se kojim slučajem zatekli unutra — da time izazivate nekog nepoznatog. Da, baš tako: da izazivate nekog nepozvanog ko će vas uzneniriti, nekog ko će svakog časa

nemireni, da budete iznenadeni nekim ili nečim izvana. I sve što ste radili, ili želeli da uradite, bilo je prožeto tim čudnim iščekivanjem, tom nesvakidašnjom nelagodnošću.

12.

Udarac je morao biti izveden onom drugom rukom, koju je Miša sačuvao od Majinih udaraca. Pogleda i vide da joj je rame sitno, krhko, manje od njegove pesnice. Ne oseti ni najmanje sažaljenje. Ne oseti ništa. Onda nešto nahrapi, nešto sasvim različito od milosti: slast! — slast naslučenog trijumfa koji ničim više ne može biti niti ometen niti sprečen. Miši se čini da tim jednim udarcem sada može da pokori čitav svet. Šaka se stegnu još jače, sama od sebe.

Maja pogleda u plafon i vide nebo. Trepnu. Pogleda u nebo i vide ogledalo. Trepnu. Pogleda u ogledalo i vide Mišu. Trepnu. Pogleda u njega i vide sebe. Trepnu. Miši bi oprošteno. U istom trenutku kad je Miša zamahnuo neko iz vana dohvati kvaku. Tren ničega. Pa Maja kriknu, ali krik je bio tako tih, skoro nem. Taj krik ipak razbi čaroliju — nesti blještave čistote i svetlosti, a uglovima kupatila odjednom ponovo zagospodare uobičajene senke.

ča. Pokušava i pokušava. Zaplaka i Miša. »Majo! Mišo! Ko je zaključao vrata! Šta se dogada tamo unutra?!

13.

Jeste: bez. Maja i Miša imaju samo sebe. Maju i Mišu. A to je nekad toliko mnogo. To je nekad skoro neizdrživo. Jer — znaš — ovo je istinita priča. Ovo je tvoja priča. To se zaista dogodilo. Ovo se zaista dogada. Maja iz slikovnice ne postoji. Ti si ona druga, jedina Maja. Isčekujući da ti Miša zada njegov jedini udarac — a za oboje poslednji! — ti si mu se predala. U tom trenutku, u tom kupatilu — baš kao, uostalom, i u ovom trenutku — ti si sva bila samo njegova, i ničija više.

Miša se ponosi svojom Majom. A ti se Majo još i više ponosiš svojim Mišom.

14.

Vrata, ona druga, otključao je ipak Miša. Maji to nikako nije polazilo za rukom. Spaseni. Maja izjuri napolje iz kupatila, dozivajući — doduše samo u sebi — majku... Ko zna zašto.

cyber punk

goran stanković

Ako je individualizam čitajuća dimenzija,
ekces je osnova kulture, čule su se
i takve reči.

Sunce je sijalo, more je plivalo.

Mi smo oduvek stajali
pred zatvorenim vratima
pritisikajući ih čelom.
Da bi se vratili prvom razgovoru,
treba nam više od pogodbenog načina.
Možda, čak, ono osećanje veličine
kao kad pogledamo i
zastanemo.

PISATI DOK NE PRIPADNEŠ

Da, pisati dok je vreme prostor.
Jer niko neće pomoći u posmrtnoj ravnini
u kojoj se lagano širi spas saznanja.

Jastuk na kome čovek spava je zamazan,
ali neka ujutru umije oči kamilicom.
I lice, takode. Radi sjaja u njima.
Jedna velika zemlja očekuje u sumrak
i treba razmišljati o novcu za kartu.
Misao je ne doseže, ali to nebo! te zvezde!
taj ugao! pod kojim pada videnje.
Gledaj pa će ti se dati. Haotican je
tvoj vek, drži bezglasnu besedu,
jeziva stvar! Ne pripadaš nikome,
osim kosmosu. I mračnoj, bezglasnoj
pesmi zemlje u okretu.

MALI ORGANON O BOGU

1.

Bog je rasprostrrost, nemogućnost fokusacije,
ne možeš mu dokučiti postupke.
Iz Crne rupe, učas, eto, Šekspira u luksuznom
kožnom povezu:
Ili, čak, eto, — džipa.
Pa sad nek neko kaže da ne postoji
ili da nije veliki.
(Šekspir mi je na polici, ponešto čitan,
džip nešto što želim, formativni objekat)

Mišina pesnica osta u vazduhu, kao da sad
više nije njegova.

Neko pokuca pitajući: »Ima li koga? Deco,
jesti li to vi unutra?« Sve je propalo. Niž Majin
obraz poteku suze, te ona potriči ka onim drugim
vratima, iza kojih nije bilo nikoga. Miša je
gledao kako joj se tresu leda. Jecaj i jedva da su
se čuli. Pokušava je da otključa. Da se otklju-

2.
Pervertiranost je bog, uređena zgrusnutost
do nigde ničega.
Puno—prazno, kada se pale prve sijalice
i tama osvaja gradove ljudi.
U prirodi vlada nekakvo svetlucanje.
Svežije je.

3.

Bog visi glavom nadole nad pirandom,
očekuje vesti.
On je post i off.
On je pervertiranje samo, penetriranje,
postuliranje.

NASTAVAK RATA

Tužne godine vernosti, pravde i boljeg
prošle su.
Sada neke divne stvari se dešavaju.
Izlaz. Hladnoća. Raskid.
Unutra. Gen. Mutacije.
Ribe su ljubažnije. Ljudi su podozrivi
(oni nisu ribe), plaše se, ne znaju.
Nesigurnost u pogledu mog
imena uzima maha.

Torpedov kroše patosira golu pičku
i deluje moćno. Odabranu.
Prijem votku, džoint, bedževe. Džek.
Između dve moje rečenice sporazumno
je razvod braka.

Majke, naravno, u Maji nije bilo. Miša pode za
sestrom. Potrči. Stigne je.

Zagrlji je. Stade da joj briše suze. Sav dlan
mu bio mokar. Poljubi je. Maja ga pogleda. Uh
vate se za ruke. Onda ona poče da ljubi njega.

Umire se.

U kući je bilo prijatno i svečano.